

temporis secundum impedimentum, quod est ex medio solum: unde si subtrahatur omnino medium, nullum impedimentum remanebit: et sic vel movebitur in instanti, vel aequali tempore movebitur secundum vacuum spatium, et plenum, quia dato quod moveatur in tempore per vacuum, illud tempus in aliqua proportione se habebit ad tempus, in quo movetur per plenum. Possibile est autem imaginari aliud corpus in eadem proportione subtilius corpore, quo spatium plenum erat, quo si aliud spatium aequale impleatur, in tam parvo tempore movebitur per illud plenum, sicut primo per vacuum; quia quantum additur ad subtilitatem medii, tantum subtrahitur de quantitate temporis; et quanto est magis subtile, minus resistit. Sed in aliis motibus, in quibus est resistentia ex ipso mobili, et ex medio, quantitas temporis est accipienda secundum proportionem moventis potentiae ad resistentiam mobilis, et medii simul: unde dato quod totaliter medium subtrahatur, vel non impediatur, non sequitur quod motus sit in instanti, sed quod tempus motus mensuretur tantum ex resistentia mobilis: neque erit inconueniens, si per idem tempus movetur per vacuum, et per plenum aliquo subtilissimo corpore imaginato, quia determinata subtilitas medii quanto est major, tanto est nata facere tarditatem minorem in motu: unde potest imaginari tanta subtilitas, quod erit nata facere minorem tarditatem, quam sit illa tarditas, quam facit resistentia mobilis; et sic resistentia medii nullam tarditatem adjiciet ad motum. Patet ergo, quod quamvis medium non resistat corporibus gloriosis, secundum hoc quod possunt esse cum alio corpore in eodem loco; nihilominus motus eorum non erit in instanti, quia ipsum corpus mobile resistet virtuti moventi, ex hoc ipso quod habet determinatum situm, sicut de corporibus coelestibus dictum est (*hic sup.*).

AD TERTIUM dicendum, quod quamvis virtus animae glorificatae excedat inaeestimabiliter virtutem animae non glorificatae, non tamen excedit in infinitum, quia utraque virtus est finita; unde non sequitur, quod moveatur in instanti: si tamen esset simpliciter infinitae virtutis, non sequeretur quod moveret in instanti, nisi superaretur totaliter resistentia, quae est ex parte mobilis. Quamvis autem resistentia, qua mobile resistit moventi per contrarietatem, quam habet ad talem motum ratione inclinationis ad contrarium motum, possit a movente infinitae virtutis totaliter superari, tamen resistentia, quam facit ex contrarietate, quam habet ad locum, quem intendit motor per motum, non potest totaliter superari, nisi auferatur ab eo esse in tali loco, vel tali situ. Sicut enim album resistit nigro ratione albedinis, et tanto magis, quanto albedo magis distat a nigredine, ita corpus resistit alicui loco per hoc quod habet locum oppositum; et tanto est major resistentia, quanto est distantia major: non autem potest a corpore removeri, quod sit in aliquo loco, vel situ, nisi auferatur ei sua corporeitas, per quam debetur ei locus, vel situs; unde quamdiu manet in natura corporis, nullo modo potest moveri in instanti, quantacumque sit virtus movens: corpus autem gloriosum nunquam suam corporeitatem amittet; unde nunquam in instanti moveri poterit.

AD QUARTUM dicendum, quod par celeritas in verbis Augustini est intelligenda quantum ad hoc, quod est imperceptibilis excessus unius respectu alterius, sicut et tempus totius motus est imperceptibile.

AD QUINTUM dicendum, quod quamvis post resurrectionem non erit tempus, quod est numerus motus coeli, tamen erit tempus consurgens ex numero prioris, et posterioris in quocumque motu.

QUAESTIO LXXXV.

DE CLARITATE CORPORUM BEATORUM,
IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de claritate corporum beatorum resurgentium.

Circa quod quaeruntur tria.

Primo. Utrum claritas inerit corporibus gloriosis.

Secundo. Utrum claritas illa videri poterit ab oculo non glorioso.

Tertio. Utrum corpus gloriosum necessario videbitur a corpore non glorioso.

ARTICULUS I.

370

UTRUM CORPORIBUS GLORIOSIS CLARITAS CONVENIAT.

(*S. Thom. 4. Dist. 44. q. 2. art. 4. q. 1. et seq.*).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod corporibus gloriosis claritas non conveniet, quia, sicut dicit Avicenna in 6. Naturalium (*part. 3. cap. 2.*), « omne corpus luminosum constat ex partibus perviis »: sed partes corporis gloriosi non erunt perviae, cum in aliquibus dominetur terra, sicut in carnibus, et ossibus; ergo corpora gloriosa non erunt lucida.

2. PRAETEREA. Omne corpus lucidum occultat illud quod est post se: unde unum luminare post aliud eclipsatur: flamma etiam ignis prohibet videri quod est post se: sed corpora gloriosa non occultabunt illud, quod intra ea continetur, quia, ut dicit Gregorius super illud Job 28.: *Non adaequabitur ei aurum, et vitrum (lib. 18. Moral. cap. 27. inter princ. et med.)*, « ibi (scilicet in coelesti patria) uniuscujusque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet; patebitque corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia »; ergo corpora illa non erunt lucida.

3. PRAETEREA. Lux, et color contrariam dispositionem requirunt in subiecto, quia « lux est extremitas perspicui in corpore non terminato; sed color in corpore terminato », ut patet in libro de Sensu, et Sensato (*cap. 3. parum a princ.*): sed corpora gloriosa erunt colorata, quia, ut dicit August. 22. de Civitate Dei (*cap. 19. parum a princ.*), « pulchritudo corporis est partium convenientia cum quadam suavitate coloris »: pulchritudo autem corporibus gloriosis deesse non poterit; ergo corpora gloriosa non erunt lucida.

4. PRAETEREA. Si claritas erit in corporibus gloriosis, oportet quod sit aequalis in omnibus partibus corporis, sicut omnes partes erunt ejusdem impassibilitatis, et subtilitatis, et agilitatis: sed hoc non est conveniens, quia una pars habet majorem dispositionem ad claritatem, quam alia; sicut oculi, quam manus, et spiritus, quam ossa, et humores, quam caro, vel nervus; ergo videtur, quod non debeant illa corpora esse lucida.

organa sentiendi, et similiter defectus membri impediret, ne esset universalis dolor in corpore; ergo sine istis defectibus damnati resurgent.

RESPONDEO dicendum, quod in corpore humano potest esse deformitas dupliciter: uno modo ex defectu alicujus membri, sicut mutilatos turpes dicimus; deest enim eis debita proportio partium ad totum; et de tali deformitate nulli dubium est, quod in corporibus damnatorum non erit, quia omnia corpora tam bonorum, quam malorum integra resurgent: alio modo deformitas contingit ex indebita partium dispositione, vel ex indebita quantitate, vel qualitate, vel situ; quae etiam proportionem debitam partium ad totum non patitur; et de talibus deformitatibus, et similibus defectibus, sicut sunt febres, et aliae hujusmodi aegritudines, quae interdum sunt deformitatis causae, Augustinus indeterminatum, et sub dubio relinquit in Enchirid. (cap. 92.), ut in litera Magister dicit (4. Dist. 44.). Sed apud doctores modernos est duplex super hoc opinio: quidam enim dicunt, quod hujusmodi deformitates, et defectus in corporibus damnatorum remanebunt, considerantes eorum damnationem, qua ad summam miseriam deputantur, cui nihil incommoditatis subtrahi debet. Sed hoc non videtur rationabiliter dici; in reparatione enim corporis resurgentis magis attenditur naturae perfectio, quam conditio quae prius fuit; unde et qui infra perfectam aetatem decedunt, in statura juvenilis aetatis resurgent, ut supra dictum est (q. 81. art. 1.); unde et illi qui aliquos defectus naturales in corpore habuerunt, vel deformitates ex eis provenientes, in resurrectione sine illis defectibus, vel deformitatibus reparabuntur, nisi peccati meritum impediat; et ita si aliquis cum defectibus, vel deformitatibus resurget, hoc erit ei in poenam. Modus autem poenae est secundum mensuram culpae: contingit autem, quod aliquis peccator damnandus minoribus peccatis subjectus, aliquas deformitates, vel defectus habeat, quos non habuit aliquis damnandus peccatis gravioribus irretitus: unde si ille qui in hac vita deformitates habuit, cum eis resurgat, sine quibus constat quod resurget alius gravius puniendus, qui eas in hac vita non habuit, modus poenae non responderet quantitati culpae; sed magis videretur aliquis puniri pro poenis, quas in hoc mundo passus fuit, quod est absurdum. Et ideo alii rationabiliter dicunt, quod Auctor, qui naturam condidit, in resurrectione naturam corporis integre reparabit; unde quidquid defectus, vel turpitudinis ex corruptione, vel debilitate naturae, sive principiorum naturalium in corpore fuit, totum in resurrectione removebitur; sicut febris, lippitudo, et similia: defectus autem, qui ex naturalibus principiis in humano corpore naturaliter consequuntur (sicut ponderositas, passibilitas, et similia), in corporibus damnatorum erunt; quos defectus ab electorum corporibus gloria resurrectionis excludet.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod cum poena in quolibet foro infligatur secundum conditionem illius fori, poenae quae in hac vita temporali infliguntur pro aliquo peccato, temporales sunt, et ultra vitae terminum non se extendunt; et ideo quamvis peccatum non sit remissum damnatis, non tamen oportet quod easdem poenas ibi sustineant, quas in hoc mundo sunt passi; sed divina justitia requirit ut ibi poenis gravioribus in aeternum crucientur.

AD SECUNDUM dicendum, quod non est similis ratio de bonis, et malis; eo quod aliquid potest esse pure bonum, non autem pure malum: unde sanctorum ultima felicitas hoc requirit, ut ab omni malo penitus sint immunes: sed ultima malorum miseria non excludit omne bonum, quia « malum, si integrum sit, corrumpit seipsum », ut Philosoph. dicit in 4. Ethic. (cap. 5. ante med.):

unde oportet, quod miseriae damnatorum substernatur bonum naturae in ipsis; quod est opus Conditoris perfecti, qui ipsam naturam in perfectione suae speciei reparabit.

AD TERTIUM dicendum, quod tarditas est de illis defectibus, qui naturaliter consequuntur principia humani corporis, non autem deformitas; et ideo de eis non est similis ratio.

ARTICULUS II.

374

UTRUM CORPORA DAMNATORUM ERUNT INCORRUPTIBILIA.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod corpora damnatorum erunt corruptibilia; omne enim compositum ex contrariis necesse est corrumpi: sed corpora damnatorum erunt ex contrariis composita, ex quibus etiam nunc componuntur; alias non essent ejusdem speciei, et per consequens nec eadem numero; ergo erunt corruptibilia.

2. PRAETEREA. Si corpora damnatorum non erunt corruptibilia, aut hoc erit per naturam, aut per gratiam, aut per gloriam: non per naturam, quia sunt futura ejusdem naturae, cujus et nunc sunt; nec per gratiam, vel gloriam, quia talibus omnino carebunt; ergo erunt corruptibilia.

3. PRAETEREA. Illis, qui sunt in summa miseria, subtrahere maximam poenarum videtur inconueniens: sed maxima poenarum est mors, ut patet per Philosophum in 3. Ethic. (cap. 6. a med.); ergo a damnatis, qui sunt in summa miseria, mors removeri non debet; ergo eorum corpora corruptibilia erunt.

SED CONTRA est, quod dicitur Apocal. 9.: *In diebus illis quaerent homines mortem, et non invenient eam; desiderabunt mori, et fugiet mors ab eis.*

Praeterea. Damnati punientur in anima, et corpore poena perpetua, Matthaei 25.: *Ibunt hi in supplicium aeternum*: sed hoc esse non posset, si eorum corpora corruptibilia essent; ergo eorum corpora erunt incorruptibilia.

RESPONDEO dicendum, quod cum in omni motu oporteat esse aliquod principium motus, dupliciter motus aliquis, vel mutatio in mobili movetur: uno modo per hoc quod deest principium motus: alio modo per hoc quod impeditur principium motus. Corruptio autem mutatio quaedam est: unde dupliciter potest contingere, ut corpus, quod ex conditione suorum principiorum corruptibilitatem habet, incorruptibile reddatur: uno modo ex hoc quod principium ad corruptionem movens totaliter tollitur; et hoc modo corpora damnatorum incorruptibilia erunt: cum enim coelum sit primum alterans per motum suum localem, et alia omnia agentia secunda in virtute ipsius agent, et quasi ab ipso mota, oportet quod motu coeli cessante, nihil sit agens, quod possit corpus per alterationem aliquam transmutare a naturali sua proprietate: et ideo post resurrectionem, cessante motu coeli, nulla qualitas erit sufficiens, ut corpus humanum alterare possit a sua naturali qualitate. Corruptio autem est terminus alterationis, sicut et generatio: unde corpora damnatorum corrumpi non poterunt; et hoc deservit divinae justitiae, ut perpetuo viventes perpetuo puniantur, quod divina justitia requirit, ut infra dicitur (art. seq.); sicut et nunc corruptibilitas corporum deservit divinae providentiae, per quam ex aliquibus corruptis alia generantur. Alio modo contingit ex hoc, quod principium corruptionis impeditur; et hoc modo corpus Adae incorruptibile fuit, quia contrariae qualitates in hominis corpore existentes continebantur per gratiam innocentiae, ne ad dissolutionem corporis agere

possent; et multo plus continebuntur in corporibus gloriosis, quae erunt omnino subjecta spiritui: et sic in corporibus beatorum, post resurrectionem communem, conjungentur duo modi praedicti incorruptibilitatis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod contraria, ex quibus corpora componuntur, sunt secunda principia ad corruptionem agentia: primum enim agens est motus coelestis, unde supposito motu coeli, necesse est ut corpus ex contrariis compositum corrumpatur, nisi sit aliqua causa potior impediens; sed motu coeli remoto, contraria, ex quibus corpus componitur, non sufficiunt ad corruptionem faciendam, etiam secundum naturam, ut patet ex dictis (*in corp. art.*). Cessationem autem motus coelestis non cognoverunt Philosophi; unde pro infallibili habebant, quod corpus compositum ex contrariis corrumpatur secundum naturam.

AD SECUNDUM dicendum, quod incorruptibilitas illa erit per naturam, non quod sit aliquod incorruptionis principium in corporibus damnatorum, sed per defectum principii moventis ad corruptionem, ut ex dictis patet (*in corp.*).

AD TERTIUM dicendum, quod quamvis mors sit simpliciter maxima poenarum, secundum quid tamen nihil prohibet mortem esse in poenarum remedium, et per consequens ablationem mortis in poenarum augmentum: « vivere » enim, ut dicit Philo. 9. Ethic. (*cap. 9. a med.*), « videtur omnibus delectabile esse, eo quod omnia esse appetunt ». « Non oportet autem (ut ibidem dicitur), accipere malam vitam, neque corruptam, neque quae est in tristitiis »: sicut ergo vivere simpliciter est delectabile, non autem vita quae est in tristitiis, ita et mors, quae est privatio vitae, simpliciter est poenosa, et maxima poenarum, in quantum subtrahit primum bonum, scilicet esse, cum quo alia subtrahuntur; sed in quantum privat malam vitam, et quae est in tristitiis, est in remedium poenarum, quas terminat: et per consequens mortis subtractio est in augmentum poenarum, quas perpetuas facit. Si autem dicatur mors esse poenalis propter corporalem dolorem, quem sentiunt morientes, non est dubium quod multo majorem dolorem damnati continue sustinebunt: unde in perpetua morte esse dicuntur, sicut scriptum est in Psal. 48.: *Mors depascet eos.*

ARTICULUS III.

375

UTRUM CORPORA DAMNATORUM SINT FUTURA IMPASSIBILIA.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod corpora damnatorum futura sint impassibilia, quia secundum Philo. in 6. Top. (*cap. 2. loc. 19.*), « omnis passio magis facta abicit a substantia »: sed « a finito si semper aliquid abicitur, necesse est illud tandem consumi », ut dicitur in 1. Physicor. (*tex. 37.*); ergo si corpora damnatorum erunt passibilia, et semper patientur, quandoque deficient, et corrumpentur, quod falsum esse ostensum est (*art. praec.*); ergo erunt impassibilia.

2. PRAETEREA. Omne agens assimilatur sibi patienti; si ergo corpora damnatorum patientur ab igne, ignis ea sibi assimilabit: sed non consumit aliter ignis corpora, nisi in quantum ea sibi assimilans resolvit; si ergo corpora damnatorum erunt passibilia, ab igne quandoque consumerentur; et sic idem quod prius.

3. PRAETEREA. Animalia, quae in igne sine corruptione dicuntur vivere, ut de salamandra dicitur, ab igne non affliguntur: animal enim dolore cor-

poris non affligitur, nisi corpus aliquo modo laedatur; si ergo corpora damnatorum in igne sine corruptione remanere possint, sicut et animalia praedicta, ut Aug. in lib. 21. de Civ. Dei (*cap. 2. et 4.*) dicit, videtur quod nullam afflictionem ibi sustinebunt: quod non esset, nisi eorum corpora impassibilia essent; ergo, etc.

4. PRAETEREA. Si corpora damnatorum sunt passibilia, dolor qui ex eorum passione provenit, ut videtur, superare debet omnem praesentem corporum dolorem, sicut et sanctorum jucunditas superabit omnem praesentem jucunditatem: sed propter immensitatem doloris quandoque contingit in hac vita animam a corpore separari; ergo multo fortius si corpora illa futura sint passibilia, ex immensitate doloris animae a corpore separabuntur; et sic corpora corrumpentur, quod falsum est; ergo corpora illa erunt impassibilia.

SED CONTRA est, quod dicitur 1. Corinth. 15.: *Et nos immutabimur*, Gloss. (*interl.*): « Nos boni tantummodo immutabimur gloriae immutabilitate, et impassibilitate »; ergo non erunt corpora damnatorum impassibilia.

Praeterea. Sicut corpus cooperatur animae ad meritum, ita cooperatur ei ad peccatum: sed propter cooperationem praedictam non solum anima, sed etiam corpus post resurrectionem praemiabitur; ergo et simili ratione damnatorum corpora punientur: quod non esset, si impassibilia forent; ergo erunt passibilia.

RESPONDEO dicendum, quod principalis causa, quare corpora damnatorum ab igne non consumerentur, erit divina justitia, qua eorum corpora ad poenam perpetuam sunt addicta: sed divinae justitiae servit etiam naturalis dispositio ex parte corporis patientis, et ex parte agentium, quia cum pati sit recipere quoddam, duplex est modus passionis, secundum quod aliquid in aliquo recipi potest dupliciter: potest enim aliqua forma recipi in aliquo subjecto secundum esse naturale materialiter, sicut calor ab igne recipitur in aëre materialiter; et secundum hunc modum receptionis est unus modus passionis, qui dicitur *passio naturae*: alio modo aliquid recipitur in alio spiritualiter per modum intentionis cujusdam, sicut similitudo albedinis recipitur in aëre, et in pupilla; et haec receptio assimilatur illi receptioni, qua anima recipit similitudines rerum: unde secundum hunc modum receptionis est alius modus passionis, qui vocatur *passio animae*. Quia igitur post resurrectionem, motu coeli cessante, non poterit aliquod corpus alterari a sua naturali qualitate, ut dictum est (*art. praec.*), nullum corpus pati poterit passione naturae: unde quantum ad hunc modum passionis corpora damnatorum impassibilia erunt, sicut et incorruptibilia: sed cessante motu coeli, adhuc remanebit passio, quae est per modum animae; quia et aër a sole illuminabitur, et colorum differentias deferet ad visum. Unde et secundum hunc modum passionis corpora damnatorum passibilia erunt; et quia in tali passione sensus perficitur, ideo in corporibus damnatorum sensus poenae erit sine mutatione naturalis dispositionis: corpora vero gloriosa, etsi recipient aliquid, et quodammodo patientur in sentiendo, non tamen passibilia erunt, quia nihil recipient per modum afflictivi, vel laesivi, sicut recipient corpora damnatorum, quae ob hoc passibilia dicuntur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Philosophus loquitur de illa passione, per quam transmutatur patientis a sua naturali dispositione: talis autem passio non erit in corporibus damnatorum, ut dictum est (*in corp. art.*).

AD SECUNDUM dicendum, quod similitudo agentis est dupliciter in patiente:

uno modo per modum eundem, quo est in agente; sicut est in omnibus agentibus univocis, ut calidum facit calidum, et ignis generat ignem: alio modo per modum diversum a modo quo est in agente; sicut est in omnibus agentibus aequivocis, in quibus *quandoque* contingit, quod in agente est forma spiritualiter, quae in patiente materialiter recipitur; sicut forma, quae est in domo facta per artificem, est materialiter in ipsa, et in mente artificis est spiritualiter: *quandoque* vero e contrario est materialiter in agente, et recipitur spiritualiter in patiente; sicut albedo materialiter est in pariete, a quo recipitur, spiritualiter in pupilla, et in medio deferente. Et similiter est in proposito, quia species, quae materialiter est in igne, recipitur spiritualiter in corporibus damnatorum: et sic ignis sibi assimilabit damnatorum corpora; nec tamen ea consumet.

AD TERTIUM dicendum, quod, secundum Philosophum in lib. de Proprietatibus Element. (*aliquant. a princ.*), « nullum animal in igne vivere potest »; Galenus etiam in lib. de Simplicibus Medicamentis dicit, quod « nullum corpus est, quod tandem ab igne non consumatur », quamvis *quandoque* quaedam corpora sint, quae ad horam in igne sine laesione permaneant, ut patet de ebano: quod autem inducitur de salamandra, non potest omnino esse simile, quia non posset perseverare finaliter in igne sine corruptione, sicut corpora damnatorum in inferno. Neque tamen oportet, quod quia corpora damnatorum ab igne inferni per corruptionem aliquam non laedentur, propter hoc ab igne non affligantur, quia sensibile non solum natum est delectare, vel affligere sensum, secundum quod agit actione naturae confortando, vel corrumpendo organum, sed etiam secundum quod agit actione spirituali; quia quando sensibile est in debita proportione ad sentiendum, delectat; e contrario autem quando se habet in superabundantia, vel defectu: unde et colores medii, et voces consonantes sunt delectabiles; inconsonantes autem offendunt auditum.

AD QUARTUM dicendum, quod dolor non separat animam a corpore, secundum quod manet tantum in potentia animae, cuius est dolere, sed secundum quod ad passionem animae mutatur corpus a sua naturali dispositione; secundum modum quo videmus quod ex ira corpus calescit, et ex timore frigescit: sed post resurrectionem corpus non poterit transmutari a sua naturali dispositione, ut ex dictis patet (*art. praec.*); unde quantuscumque sit dolor, animam a corpore non separabit.

QUAESTIO LXXXVII.

DE COGNITIONE QUAM HABEBUNT RESUSCITATI IN IUDICIO RESPECTU MERITORUM, ET DEMERITORUM, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Post haec agendum est de his quae sequuntur resurrectionem: quorum *prima* consideratio erit de cognitione, quam habebunt resuscitati in iudicio respectu meritorum, et demeritorum: *secunda* de ipso iudicio generali, ac tempore, et loco, in quo erit: *tertia* de iudicantibus, et iudicatis: *quarta* de

forma, in qua iudex veniet ad iudicandum: *quinta* de statu mundi, et resurgentium post iudicium.

Circa primum quaeruntur tria.

Primo. Utrum cognoscet quilibet homo in iudicio omnia peccata sua.

Secundo. Utrum poterit quilibet legere omnia, quae sunt in conscientia alterius.

Tertio. Utrum omnia merita, et demerita uno intuitu quis videre poterit.

ARTICULUS I.

376

UTRUM POST RESURRECTIONEM QUILIBET COGNOSCET PECCATA, QUAE FECIT.

(S. Thom. 4. Dist. 43. art. ult. q. 2. et seq.).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod post resurrectionem non cognoscet quilibet omnia peccata, quae fecit: omne enim quod cognoscimus, vel de novo per sensum accipimus, vel de thesauro memoriae educitur: sed homines post resurrectionem sua peccata non poterunt sensu percipere, quia iam transierunt; sensus autem est tantum praesentium: multa etiam peccata a memoria peccantis exciderunt, quae non poterunt de thesauro memoriae educi; ergo non omnium peccatorum, quae fecit, resurgens cognitionem habebit.

2. PRAETEREA. Sicut in litera dicitur (4. Dist. 43.), « libri conscientiae quidam sunt, in quibus merita singulorum leguntur »: sed in libris non potest aliquid legi, nisi ejus nota contineatur in libro: notae autem quaedam remanent peccatorum in conscientia, ut patet Rom. 2. in Gloss. (*Origen. sup. illud: Testimonium reddente, etc.*), quae non videntur aliud esse, quam reatus, vel macula: cum ergo multorum peccatorum macula, et reatus a multis sit deletus per gratiam, videtur quod non omnia peccata, quae fecit, possit aliquis in sua conscientia legere; et sic idem quod prius.

3. PRAETEREA. « Crescente causa, crescit effectus »: sed causa, quae facit nos dolere de peccatis, quae ad memoriam revocamus, est charitas; cum ergo in sanctis resurgentibus sit perfecta charitas, maxime de peccatis dolebunt, si ea illis ad memoriam revocabuntur; quod non potest esse, quia *fugiet ab eis dolor, et gemitus* (*Apocal. 21.*); ergo peccata eis propria ad memoriam non revocabuntur.

4. PRAETEREA. Sicut se habebunt resurgentes damnati ad bona, quae aliquando fecerunt, ita se habebunt resurgentes beati ad peccata, quae aliquando commiserunt: sed resurgentes damnati, ut videtur, cognitionem de bonis, quae aliquando fecerunt, non habebunt, quia per hoc eorum poena multum alleviaretur; ergo nec beati habebunt cognitionem peccatorum, quae commiserunt.

SED CONTRA est, quod August. dicit 20. de Civit. Dei (*cap. 14. a med.*), quod « quaedam divina vis aderit, qua fiet, ut cuncta peccata ad memoriam revocentur ».

Praeterea. Sicut se habet humanum iudicium ad testimonium exterius, ita se habet divinum iudicium ad testimonium conscientiae, ut patet 1. Reg. 16.: *Homo videt ea quae parent, Deus autem intuetur cor*: sed non posset perfectum

SED CONTRA est, quod dicitur Matth. 13.: *Fulgebunt justi, sicut sol in regno Patris eorum*; et Sap. 3.: *Fulgebunt justi, et tanquam scintillae*, etc.

Praeterea. 1. Cor. 15. dicitur: *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria*, quod ad claritatem pertinet, ut patet per *antecedentia*, ubi corporum resurrectionem gloriam comparat claritati stellarum; ergo corpora sanctorum resurgent lucida.

RESPONDEO dicendum, quod corpora sanctorum fore lucida post resurrectionem ponere oportet, propter auctoritatem Scripturae, quae hoc promittit: sed claritatis hujus causam quidam attribuunt quintae essentiae, quae tunc dominabitur in corpore humano: sed quia hoc est absurdum, ut saepe dictum est (*q. 84. art. 1.*), ideo melius est ut dicatur quod claritas illa causabitur ex redundantia gloriae animae in corpus: quod enim recipitur in aliquo, non recipitur per modum influentis, sed per modum recipientis; et ideo claritas quae est in anima spiritualis, recipitur in corpore ut corporalis; et ideo secundum quod anima erit majoris claritatis secundum majus meritum, ita etiam erit differentia claritatis in corpore, ut patet per Apostolum 1. Cor. 15.; et ita in corpore glorioso cognoscetur gloria animae, sicut in vitro cognoscitur color corporis, quod continetur in vase vitreo, ut Gregorius dicit super illud Job 28.: *Non adaequabitur ei aurum, vel vitrum* (*loc. cit. in arg. 2.*).

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Avicenna loquitur de illo corpore, quod habet ex natura componentium claritatem: sic autem non habebit corpus gloriosum, sed magis ex merito virtutis.

AD SECUNDUM dicendum, quod Greg. comparat corpora gloriosa auro propter claritatem, et vitro propter hoc quod translucebunt: unde videtur dicendum, quod erunt simul pervia, et clara; quod enim aliquid clarum non sit pervium, contingit ex hoc, quod claritas corporis causatur ex densitate partium lucidarum; densitas autem repugnat pervietati: sed tunc claritas erit ex alia causa, ut dictum est (*in corp. art.*): densitas autem corporum gloriosorum pervietatem non tollit ab eis, sicut nec densitas vitri a vitro. Quidam tamen dicunt, quod comparantur vitro, non quia sint pervia, sed propter hanc similitudinem, quia sicut illud quod in vitro clauditur, apparet, ita animae gloria, quae in corpore glorioso clauditur, non latebit. Sed primum melius est, quia magis per illud salvatur dignitas corporis gloriosi, et magis consonat dictis Gregorii.

AD TERTIUM dicendum, quod corporis gloria naturam non tollet, sed perficiet; unde color, qui debetur corpori ex natura suarum partium, remanebit in eo: sed superaddetur claritas ex gloria animae; sicut etiam videmus, corpora colorata ex natura sui solis splendore relucere, vel ex aliqua alia causa extrinseca, seu intrinseca.

AD QUARTUM dicendum, quod sicut gloriae claritas redundat ab anima in corpus secundum suum modum, et ibi est alio modo quam sit in anima, ita in quamlibet partem corporis redundabit secundum suum modum: unde non est inconveniens, quod diversae partes habeant diversimode claritatem, secundum quod sunt diversimode dispositae ex sui natura ad ipsam: nec est simile de aliis dotibus corporis, respectu quarum partes corporis non inveniuntur habere diversam dispositionem.

ARTICULUS II.

371

UTRUM CLARITAS CORPORIS GLORIOSI POSSIT VIDERI
A NON GLORIOSO OCULO.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod claritas corporis gloriosi non possit videri a non glorioso oculo; oportet enim esse proportionem visibilis ad visum: sed oculus non glorificatus non est proportionatus ad videndam claritatem gloriae, cum sit alterius generis, quam claritas naturae; ergo corporis gloriosi claritas non videbitur ab oculo non glorioso.

2. PRAETEREA. Claritas corporis gloriosi erit major, quam nunc sit claritas solis, quia etiam claritas solis erit tunc major quam modo sit, ut dicitur Isa. 30., et multo major erit claritas corporis gloriosi, propter quod sol, et totus mundus claritatem majorem accipiet: sed oculus non gloriosus non potest inspicere solem in rota sua, propter magnitudinem claritatis; ergo minus poterit inspicere claritatem corporis gloriosi.

3. PRAETEREA. Visibile oppositum oculis videntis necesse est videri, nisi laesio sit aliqua in oculo: sed claritas corporis gloriosi opposita oculis non gloriosis, non necessario videtur ab eis, quod patet de discipulis, qui corpus Domini post resurrectionem viderunt, claritatem ejus non intuentes; ergo claritas illa non erit visibilis ab oculo non glorioso.

SED CONTRA est, quod Gloss. (*interl.*) Philipp. 3. super illud: *Configuratum corporis claritatis suae*, dicit: « Assimilabitur claritati, quam habuit in transfiguratione »: sed claritas illa visa fuit ab oculis discipulorum non glorificatis; ergo et claritas corporis glorificati ab oculis non gloriosis visibilis erit.

Praeterea. Impii videntes gloriam justorum ex hoc torquebuntur in iudicio, ut patet per hoc quod dicitur Sap. 5.: sed non plene viderent gloriam ipsorum, nisi claritatem corporum inspicerent; ergo, etc.

RESPONDEO dicendum, quod quidam dixerunt, quod claritas corporis gloriosi non potest videri ab oculo non glorioso, nisi forte per miraculum: sed hoc non potest esse, nisi claritas illa aequivoce diceretur, quia lux secundum id quod est, nata est movere visum; et visus secundum id quod est, natus est percipere lumen, sicut verum se habet ad intellectum, et bonum ad affectum: unde si esset aliquis visus, qui non posset percipere aliquam lucem omnino, vel ille visus diceretur aequivoce, vel lux illa; quod non potest in proposito dici, quia sic per hoc quod dicuntur gloriosa corpora futura esse lucida, nihil nobis notificaretur; sicut qui dicit canem esse in coelo, nihil notificat ei, qui non novit nisi canem qui est animal: et ideo dicendum est, quod claritas corporis gloriosi naturaliter ab oculo non glorioso videri potest.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod gloriae claritas erit alterius generis, quam claritas naturae, quantum ad causam, sed non quantum ad speciem: unde sicut claritas naturae ratione speciei suae est proportionata visui, ita et claritas gloriosa.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut corpus gloriosum non potest pati aliquid passione naturae, sed solum passione animae, ita ex proprietate gloriae non agit nisi actione animae: claritas autem intensa non offendit visum, in quantum agit actione animae, sed secundum hoc magis delectat: offendit autem, in quantum agit actione naturae, calefaciendo, et dissolvendo orga-

num visus, et disgregando spiritus: et ideo claritas corporis gloriosi, quamvis excedat claritatem solis, tamen de sui natura non offendit visum, sed demulcet; propter quod claritas illa comparatur claritati jaspidis (*Apocal. 21.*).

AD TERTIUM dicendum, quod claritas corporis gloriosi provenit ex merito voluntatis, et ideo voluntati subdetur, ut secundum ejus imperium videatur, vel non videatur; et ideo in potestate corporis gloriosi erit ostendere claritatem suam, vel occultare: et haec fuit opinio Praepositivi.

ARTICULUS III.

372

UTRUM CORPUS GLORIOSUM NECESSARIO VIDEBITUR
A CORPORE NON GLORIOSO.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod corpus gloriosum necessario videbitur a corpore non glorioso, quia corpora gloriosa erunt lucida: sed corpus lucidum manifestat se, et alia; ergo corpora gloriosa necessario videbuntur.

2. PRAETEREA. Omne corpus quod occultat alia corpora post se existentia, de necessitate visu percipitur, ex hoc ipso quod alia quae sunt post occultantur: sed corpus gloriosum occultabit visui alia corpora post se existentia, quia erit corpus coloratum; ergo et de necessitate videbitur.

3. PRAETEREA. Sicut quantitas est de his quae insunt corpori, ita et qualitas per quam videtur: sed quantitas non suberit voluntati, ut corpus gloriosum possit esse majoris quantitatis, vel minoris; ergo nec qualitas, per quam visibile est, ut possit non videri.

SED CONTRA est, quod corpus nostrum glorificabitur in conformitate corporis Christi post resurrectionem: sed corpus Christi post resurrectionem non necessario videbatur; immo disparuit ab oculis discipulorum in Emaus, ut dicitur Luc. ult.; ergo et corpus glorificatum non necessario videbitur.

Praeterea. Ibi erit summa obedientia corporis ad animam; ergo corpus poterit videri, vel non videri secundum voluntatem animae.

RESPONDEO dicendum, quod visibile videtur, secundum quod agit in visum: ex hoc autem quod aliquid agit, vel non agit in aliquod extrinsecum, non est aliqua mutatio in ipso; unde sine mutatione alicujus proprietatis, quae sit de perfectione corporis glorificati, potest contingere quod videatur, et non videatur: unde in potestate glorificatae animae erit, quod corpus suum videatur, vel non videatur; sicut et quaelibet actio alia corporis in animae potestate erit; alias non esset corpus gloriosum instrumentum summe obediens principali agenti.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod claritas illa obediet corpori glorioso, ut possit eam ostendere, vel occultare.

AD SECUNDUM dicendum, quod color corporis non impedit pervietatem ipsius, nisi in quantum immutat visum, quia visus non potest immutari simul duobus coloribus, ut utrumque perfecte inspiciat: color autem corporis gloriosi erit in perfecta potestate animae, ut per ipsum vel immutet visum, vel non immutet; et ideo erit in potestate ejus, ut corpus, quod est post se, occultet, vel non occultet.

AD TERTIUM dicendum, quod quantitas est inhaerens ipsi corpori glorioso; neque posset quantitas immutari ad imperium animae sine mutatione intrin-

seca corporis gloriosi, quae impassibilitati ejus repugnaret: et ideo non est simile de quantitate, et visibilitate, quia etiam qualitas illa, per quam est visibile, non potest subtrahi ad imperium animae; sed actio illius qualitatis suspendetur, et sic occultabitur corpus ad imperium animae.

QUAESTIO LXXXVI.

DE CONDITIONIBUS CORPORUM DAMNATORUM RESURGENTIUM,
IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Consequenter considerandum est de conditionibus corporum damnatorum resurgentium.

Circa quod quaeruntur tria.

Primo. Utrum corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent.

Secundo. Utrum eorum corpora erunt corruptibilia.

Tertio. Utrum erunt impassibilia.

ARTICULUS I.

373

UTRUM CORPORA DAMNATORUM RESURGENT
CUM SUIS DEFORMITATIBUS.

(*S. Thom. 4. Dist. 44. q. 3. art. 1. q. 1. et seq.*).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent: illud enim quod in poenam peccati inductum est, desinere non debet, nisi peccato remisso: sed membrorum defectus, qui accidunt per mutilationem, in poenam peccati inducti sunt; et similiter etiam omnes aliae deformitates corporales; ergo a damnatis, qui peccatorum remissionem non sunt consecuti, in resurrectione non removebuntur.

2. PRAETEREA. Sicut resurrectio sanctorum erit ad ultimam felicitatem, sic et resurrectio impiorum ad ultimam miseriam: sed sanctis resurgentibus non auferetur aliquid, quod ad eorum perfectionem pertinere possit; ergo nec impiis resurgentibus aliquid auferetur, quod ad eorum defectum, vel miseriam pertineat: hujusmodi autem sunt deformitates; ergo, etc.

3. PRAETEREA. Sicut ad defectum passibilis corporis pertinet deformitas, ita et tarditas: sed a corporibus damnatorum resurgentium tarditas non removebitur, quia eorum corpora non erunt agilia; ergo eadem ratione nec deformitas removebitur.

SED CONTRA. I. ad Corinth. 15.: *Mortui resurgent incorrupti*, Gloss. (*interl.*): « Mortui, idest peccatores, vel generaliter omnes mortui resurgent incorrupti, idest sine aliqua diminutione membrorum »; ergo mali resurgent sine deformitatibus.

Praeterea. In damnatis non erit aliquid, quod sensum doloris in eis impediatur: sed aegritudo impedit sensum doloris, in quantum per eam debilitantur